

**Κοινοβουλευτική δράση και Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων:
Σκέψεις και προβληματισμοί με αφορμή την ΔΕΕ C-272/19, VQ κατά Land Hessen**

HELLENIC PARLIAMENT

Παρουσίαση στο πλαίσιο του 6ου Data Privacy & Protection Conference

Γρηγόρης Λαζαράκος

Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων | Data Protection Officer

Κοινοβουλευτική δράση και προστασία προσωπικών δεδομένων

Εν μέρει κοινά θεμέλια, αφού ανάγονται στη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος
Διέπονται όμως και από αντικρουόμενες αρχές:

- **Κοινοβουλευτική δράση - Αρχή της δημοσιότητας** των κοινοβουλευτικών εργασιών (άρθρο 66 παρ. 1 Συντ.).
- **Προστασία προσωπικών δεδομένων** – περιορισμός της δημοσιότητας με βάση την **αρχή του σκοπού**.
- Προδικαστικό ερώτημα (ΔΕΕ C-272/19, VQ κατά Land Hessen):
- Εφαρμόζεται ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της κοινοβουλευτικής δράσης (νομοθετικό έργο και κοινοβουλευτικός έλεγχος);

Το ιστορικό της απόφασης (1)

- Το 2011, ο Γερμανός πολίτης VQ υπέβαλε αναφορά στο Κοινοβούλιο του ομόσπονδου κράτους της Έσσης (Hessischer Landtag).
- Στη συνέχεια ζήτησε αντίγραφο των προσωπικών δεδομένων που τον αφορούσαν και τα οποία είχαν αποτελέσει αντικείμενο επεξεργασίας από την Επιτροπή Αναφορών του Κοινοβουλίου της Έσσης, με την έννοια ότι είχαν καταχωρισθεί στο φάκελο της Επιτροπής Αναφορών.
- Ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου απέρριψε το σχετικό αίτημα πρόσβασης
- Ο Γερμανός πολίτης προσέφυγε στο Διοικητικό Πρωτοδικείο του Wiesbaden το 2013.

Το ιστορικό της απόφασης (2)

- Το Διοικητικό Πρωτοδικείο
- έκρινε καταρχήν ότι το ισχύον δίκαιο δεν αφήνει περιθώριο ικανοποίησης του δικαιώματος πρόσβασης του πολίτη VQ.
- Επειδή όμως το Διοικητικό Πρωτοδικείο του Wiesbaden προβληματίστηκε έντονα με το κατά πόσον οι δραστηριότητες ενός εθνικού κοινοβουλευτικού οργάνου αποτελούν «δραστηριότητα, η οποία (δεν) εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης», σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 2 στοιχ. α' του ΓΚΠΔ, υπέβαλε τον Μάρτιο 2019 στο ΔΕΕ –και αφού τέθηκε σε ισχύ ο ΓΚΠΔ– τα ακόλουθα **προδικαστικά ερωτήματα**:
 - 1) Εφαρμόζεται ο ΓΚΠΔ –εν προκειμένω το άρθρο 15 ΓΚΠΔ (δικαίωμα πρόσβασης)– στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από την επιτροπή αναφορών της Βουλής του ομόσπονδου κράτους της Έσσης; Αν ναι, πρέπει αυτή η επιτροπή να αντιμετωπιστεί ως δημόσια αρχή κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 7 του ΓΚΠΔ;
 - 2) Μπορεί το Διοικητικό Πρωτοδικείο του Wiesbaden να θεωρηθεί δικαστήριο με την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 47 του Χάρτη, υπό το πρίσμα των κριτηρίων που έθεσε σχετικά το Δικαστήριο και ιδιαιτέρως το κριτήριο που αφορά στην ανεξαρτησία του σχετικού φορέα;
- Το δεύτερο ερώτημα δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας εισήγησης.

Τι είναι η Επιτροπή Αναφορών στο γερμανικό Κοινοβούλιο

- Ένα κοινοβουλευτικό όργανο που προβλέπεται στα συντάγματα τόσο της Ομοσπονδίας (Bund) όσο και των ομόσπονδων κρατών (Länder).
- Αποτελείται από τα μέλη του Κοινοβουλίου.
- Προετοιμάζει τις αποφάσεις σχετικά με τις αναφορές που θα ληφθούν από την Ολομέλεια.
- Μπορεί να πραγματοποιήσει δημόσιες ακροάσεις.
- Υποστηρίζεται από διοικητικό προσωπικό.
- Ζητεί γνωμοδοτήσεις από τα αρμόδια υπουργεία και αρχές .

Οι ισχυρισμοί του Αιτούντος

- Ο αιτών – και το Διοικητικό Πρωτοδικείο (VG) του Wiesbaden – υποστήριξαν ότι το άρθρο 15 ΓΚΠΔ του δίνει το δικαίωμα πρόσβασης στα προσωπικά δεδομένα που τον αφορούν και τα οποία τηρεί η Επιτροπή Αναφορών.
- Το VG Wiesbaden δεν ήταν βέβαιο για το κατά πόσο η Επιτροπή Αναφορών του Κοινοβουλίου της Έσσης μπορεί να χαρακτηριστεί «δημόσια αρχή», με την έννοια του άρθρου 4 (7) ΓΚΠΔ και αν στην προκειμένη περίπτωση θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι έχει το ρόλο του Υπευθύνου Επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων.

Οι ισχυρισμοί του Κοινοβουλίου

- Το Κοινοβούλιο ισχυρίστηκε ότι η εθνική νομοθεσία δεν παρέχει το δικαίωμα πρόσβασης σε προσωπικά δεδομένα που υπόκεινται σε επεξεργασία στο πλαίσιο μιας κοινοβουλευτικής αναφοράς.
- Οι δραστηριότητες του Κοινοβουλίου – και της Επιτροπής Αναφορών - δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ, καθώς
- **α)** το άρθρο 2 ορίζει ότι ο ΓΚΠΔ “δεν εφαρμόζεται σε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων: (α) στο πλαίσιο δραστηριότητας η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης (...)”
- **β)** Το άρθρο 4 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι
- (1) κάθε αρμοδιότητα, η οποία δεν απονέμεται στην Ένωση με τις Συνθήκες ανήκει στα κράτη μέλη.
- (2) Η Ένωση σέβεται την ισότητα των κρατών μελών ενώπιον των Συνθηκών καθώς και την εθνική τους ταυτότητα που είναι συμφυής με τη θεμελιώδη πολιτική και συνταγματική τους δομή, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. (...)”

Το σκεπτικό του Δικαστηρίου (1)

- Το δικαστήριο, προκειμένου να απαντήσει στην ερώτηση κατά πόσον η υπό κρίση δραστηριότητα εμπίπτει στο δικαιο της Ένωσης, επικαλέστηκε την απόφαση Lindqvist (C-101/01), σύμφωνα με την οποία:
- Το άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. α ΓΚΠΔ (όπως και η παρόμοιου περιεχομένου διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ) δεν προϋποθέτει την ύπαρξη ουσιαστικού συνδέσμου μεταξύ της δραστηριότητας, που εκάστοτε ρυθμίζεται από το δευτερογενές ενωσιακό δικαιο, και της ελεύθερης κυκλοφορίας στα κράτη μέλη.
- Η έκφραση «δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου [της Ένωσης]» δεν πρέπει να ερμηνευθεί έτσι ώστε να είναι απαραίτητο να ελέγχεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αν η επίμαχη ειδική δραστηριότητα που θεσπίζουν τα ευρωπαϊκά νομοθετικά όργανα επηρεάζει ευθέως την ελεύθερη κυκλοφορία μεταξύ κρατών μελών.

Το σκεπτικό του Δικαστηρίου (2)

- Εξαιρούνται μόνον δραστηριότητες οι οποίες μνημονεύονται ρητώς στη διάταξη του άρθρου 2 ΓΚΠΔ ή μπορούν να υπαχθούν στην ίδια κατηγορία.
- **Ο ΓΚΠΔ προβλέπει εξαίρεση για**
 - Άρθρο 2.2.β ΓΚΠΔ: δραστηριότητες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κεφαλαίου 2 του τίτλου V της ΣΕΕ [Ειδικές διατάξεις σχετικά με την **κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας**], και
 - Άρθρο 2.2.δ ΓΚΠΔ: δραστηριότητες, που ασκούνται από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της **πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων**, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και πρόληψης έναντι κινδύνων που απειλούν τη δημόσια ασφάλεια.
- **Οι κοινοβουλευτικές δραστηριότητες δεν αντιστοιχούν στις δραστηριότητες που μνημονεύονται στις παραπάνω διατάξεις ούτε και μπορούν να υπαχθούν στην ίδια κατηγορία με αυτές.**
- **Επίσης, ο ΓΚΠΔ (άρθρο 2 και αιτ. σκ. 20 & 23 ΓΚΠΔ) δεν προβλέπει εξαίρεση για τον κοινοβουλευτικό τομέα.**

Η απόφαση του ΔΕΕ

- Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται από την Επιτροπή Αναφορών του κοινοβουλίου του ομόσπονδου κράτους της Έσσης **εμπίπτει** στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ.
- Εφόσον δε η Επιτροπή καθορίζει, μόνη ή από κοινού με άλλους, τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, θα πρέπει να χαρακτηριστεί ως «υπεύθυνος επεξεργασίας», κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 7 του ΓΚΠΔ και, ακολούθως, θα πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 15 του ΓΚΠΔ.

Κριτική στην απόφαση του ΔΕΕ από τη γερμανική θεωρία

Μερίδα της θεωρίας στη Γερμανία έχει επικρίνει το ΔΕΕ ότι :

1. Επεκτείνει ανεπίτρεπτα τις αρμοδιότητες της Ε.Ε στη νομοθετική διαδικασία των κρατών μελών (*ultra vires*).
2. Δεν κατανοεί –ή εν πάση περιπτώσει αντιλαμβάνεται λάθος- τις ιδιαιτερότητες της διαδικασίας της κοινοβουλευτικής αναφοράς.
3. Η επιχειρηματολογία που βασίστηκε στις αιτιολογικές σκέψεις (20 και 23 του ΓΚΠΔ) δεν ήταν πειστική και η προσφυγή στην απόφαση Lindqvist ήταν λανθασμένη, καθώς η νομική βάση για τη θέσπιση του ΓΚΠΔ δεν αμφισβητήθηκε.

Η απόφαση του VG Wiesbaden

- Το Διοικητικό Πρωτοδικείο του Wiesbaden υποχρέωσε το Κοινοβούλιο της Έσσης να παράσχει στον αιτούντα πληροφορίες για τα προσωπικά του δεδομένα, καθώς και αντίγραφα, σύμφωνα με το άρθρο 15 του ΓΚΠΔ.
- *Obiter dictum*: Η νομοθετική διαδικασία του Κοινοβουλίου υπό στενή έννοια και η λήψη πολιτικών αποφάσεων από το Κοινοβούλιο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ.
- Την ίδια γνώμη έχουν ως τώρα τα Κοινοβούλια των ομόσπονδων κρατών και οι γερμανικές εποπτικές αρχές.

Τα κριτήρια ανίχνευσης του πεδίου εφαρμογής του ΓΚΠΔ

Στο επίκεντρο βρίσκονται τα ερωτήματα:

1) Συνιστά το Κοινοβούλιο «δημόσια αρχή ή υπηρεσία» και μπορεί, ακολούθως, να θεωρηθεί «υπεύθυνος επεξεργασίας» κατά την έννοια του άρθρου 4 περ. 7 του ΓΚΠΔ;

Ερμηνευτική προσέγγιση με βάση το λειτουργικό κριτήριο:

«Οι δραστηριότητες της Επιτροπής Αναφορών του κοινοβουλίου του ομόσπονδου κράτους της Έσσης έχουν αναμφίβολα **δημόσιο χαρακτήρα** και ασκούνται από το εν λόγω ομόσπονδο κράτος, δεδομένου ότι η **επιτροπή αυτή συμβάλλει έμμεσα στην κοινοβουλευτική δραστηριότητα**» με δράσεις τόσο πολιτικής όσο και διοικητικής φύσεως.

Ή

2) Ρυθμίζει το Κοινοβούλιο τα ζητήματα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων που αναφέρονται στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού έργου χωρίς να εφαρμόζει τον ΓΚΠΔ, αλλά με μόνη την επίκληση διατάξεων του Κανονισμού της Βουλής, στηριζόμενο στην εσωτερική και εξωτερική του αυτονομία (άρθρα 26 και 65 Συντ.);

Ευχαριστώ για την προσοχή σας
dpo@parliament.gr